

بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان
و دلبستگی ایمن با خودتنظیمی رفتاری

The Study of Mediating Role of Private Speech in Conceptual Model of
Relationship between Language Development, Secure Attachment and
Behavioral Self-Regulation

Saeid Hassanzadeh

Kourosh Amraei

سعید حسن‌زاده*

کوروش امرایی**

چکیده

Abstract

The aim of the current study was to investigate the mediating role of private speech in conceptual model of relationship of language development and secure attachment with self-regulation in children. 128 children, aged 3-7 years old, from kindergartens in Tehran city were selected. Persian Version of Test of Language Development (Hassanzadeh & Minaei, 2002), Disturbances of Attachment Interview (Smyke & Zeanah, 1999), Self-Regulation Scale (Amrai, 2015), Preschool Children Behavioral Disorder (Shahim and Yousefi, 1999) and Structured Observation of Behavioral Regulation (Ponitz and et al, 2008) were administered on both mothers and their children. Path analysis was employed to analyze the data. The results showed that the model had reliable indices of fitness based on which language development and secure attachment had direct and indirect effects on behavioral self-regulation. In addition, private speech showed a mediating role in relationship of language development and secure attachment as well as self-regulation. The findings of present study facilitates prediction of children self-regulation based on language development and secure attachment with regard to the role of private speech as a mediator. Therefore, it is reasonable to suggest considering language development and attachment style of children as a way to reduce behavioral problem and improve self-regulation.

Key Words: Private Speech, Language Development, Secure Attachment, Self-Regulation

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن با خودتنظیمی رفتاری کودکان است. در این مطالعه همبستگی ۱۲۸ کودک ۳ الی ۷ ساله از مهدکودک‌های شهر تهران انتخاب شدند. نسخه فارسی آزمون رشد زبان (حسن‌زاده و مینایی، ۱۳۸۰)، مصاحبه اختلال در دلبستگی (اسمایک و زینه، ۱۹۹۹)، مقیاس گفتار با خود (امرای، ۱۳۹۴)، پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی (شهیم و یوسفی، ۱۳۷۸) و مشاهده ساختارمند خودتنظیمی (پونیتز و همکاران، ۲۰۰۸) بر روی کودک و مادران آنها اجرا شد. از تحلیل مسیر به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که مدل تجربی دارای شاخص‌های برازش مطلوبی است و رشد زبان و دلبستگی ایمن اثرات مستقیم و غیرمستقیم بر خودتنظیمی رفتاری دارند. علاوه بر این، گفتار با خود در رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن و خودتنظیمی نقش واسطه‌ای دارد. در نهایت اینکه، پژوهش حاکی از پیش‌بینی خودتنظیمی رفتاری کودکان بر اساس رشد زبان و دلبستگی ایمن با نقش واسطه‌ای گفتار با خود است، که توجه به رشد مهارت‌های زبانی در کودکان و تاکید بر سبک دلبستگی در راستای خودتنظیمی و کاهش مشکلات رفتاری را پیشنهاد می‌کند.

واژه‌های کلیدی: گفتار با خود، رشد زبان، دلبستگی ایمن، خودتنظیمی

*دانشیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران

** استادیار دانشگاه لرستان

email: shasanz@ut.ac.ir

Received: 16 Sep 2016 Accepted: 9 May 2017

پذیرش: ۹۶/۲/۱۹

دریافت: ۹۵/۶/۲۶

مقدمه

خودتنظیمی و توانایی کنترل و مدیریت رفتار جنبه اصلی تحول روانی دوران پیش دبستانی است (وینسلر، دایز و چابی^۱، ۱۹۹۹؛ کالکینز و ددمون^۲، ۲۰۰۰؛ روبیو، مدینا، و گریسا^۳، ۲۰۱۴)، به گونه‌ای که اختلال سلوک یکی از رایج‌ترین اختلالات دوران کودکی است (رستمی، امرایی، چیتی، ۱۳۸۹). بر این اساس، کودکان نیاز دارند که اعمال تنظیمی و درگیری‌ها^۴ را به‌طور خودکار و بر اساس هنجارهای اجتماعی و بدون سرپرستی بزرگسالان انجام دهند. بنابراین، هدف اصلی دوران کودکی اجتماعی شدن است (دی و اسمیت^۵، ۲۰۱۳). به استناد به این هدف، انتظار می‌رود که کودک در پایان نوباوگی^۶ قادر به تنظیم رفتاری، هیجانی و فیزیولوژیکی باشد (کالکینز و ددمون، ۲۰۰۰) به‌طور مسلم، عامل‌های بیولوژی و خلق و خوی از عوامل موثر در تفاوت‌های فردی در کنترل رفتاری و خودتنظیمی هستند (وینسلر، دایز و چابی، ۱۹۹۹). مطابق با مدل مفهومی گروولنیک و فارکس^۷، (۲۰۰۲) توانایی ارتباط و رشد زبان از مهم‌ترین عامل‌های شناختی در خودتنظیمی هستند و توانایی کودک در خودتنظیمی به‌نگام را افزایش می‌دهند (تامپسون^۸، ۱۹۹۰) و جهت تنظیم هیجان‌ات منفی بسیار ضروری هستند (کوپ^۹، ۱۹۸۹). تقویت توانایی کلامی بایستی منجر به تنظیم بیرونی بیشتر شود، زیرا زبان توانایی بیان احساسات و دریافت بازخورد را به کودک می‌دهد که متوجه شود هیجان‌اتش چگونه بر دیگران تاثیر می‌گذارد (امرایی، حسن‌زاده، افروز و پیرزادی، ۱۳۹۱؛ کوپ، ۱۹۸۹)، و زبان تفکرش به چه طریقی در موقعیت‌های ناکامی می‌تواند ابزاری برای تنظیم ناکامی و شکست باشد (کول، آرم استونگ و پمبرتون^{۱۰}، ۲۰۱۰، ایزنبرگ، سادوسکی و اسپینارد^{۱۱}، ۲۰۰۵). همچنین، ویگوتسکی^{۱۲} (نقل از میلر و کوهن^{۱۳}، ۲۰۰۲) بر این باور است که زبان در شکل‌گیری فرآیندهای عالی ذهن نقشی بنیادین دارد. به اعتقاد او کلام و اندیشه از دو منشأ تکوینی جداگانه برمی‌خیزند و پس از طی مسیرهای گوناگون در جایی با یکدیگر ادغام می‌شوند. پس از آن تفکر به صورت کلامی بیان می‌شود، بنابراین اندیشه‌ها با کمک کلمات شکل می‌گیرد (ویگوتسکی، ۱۹۶۲). ویگوتسکی سه مرحله را برای رشد زبان و نقش آن در تفکر و تنظیم

^۱. Winsler, Diaz & Chabay

^۲. Calkins & Dedmon

^۳. Rubio, Medina, & García

^۴. Engage

^۵. Day & Smith

^۶. Childhood

^۷. Grolnick & Farkas

^۸. Thompson

^۹. Kopp

^{۱۰}. Cole, Armstrong, & Pemberton

^{۱۱}. Eisenberg, Sadovsky, & Spinrad

^{۱۲}. Vygotsky

^{۱۳}. Miller & Cohen

بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن با ...

رفتار پیشنهاد می‌کند: در مرحله اول یعنی «تکلم اجتماعی»^۱، کارکرد گفتار با خود بیشتر کنترل رفتار دیگران و بیان برخی مفاهیم فهم‌ناپذیر است. در مرحله دوم «تکلم خودمحور»^۲، کودک از طریق گفتار با خود در تنظیم و هدایت عملکرد خویش سعی دارد و بالاخره در مرحله «گفتار با خود»^۳ کودک از طریق کلام ناآشکار - درونی - به افکار و رفتار خویش جهت می‌دهد (جونز^۴، ۲۰۰۹). از نظر ویگوتسکی (۱۹۶۲، به نقل از دافرتی^۵، ۱۹۹۳)، گفتار با خود مرحله‌ای از رشد زبان است که قبل از مرحله گفتار درونی ظاهر می‌شود و همانند گفتار درونی کارکردهای عقلانی را عهده‌دار است و ساختاری همانند گفتار درونی دارد. به عبارت دیگر، اینکه زبان به عنوان یک ابزار فرهنگی - اجتماعی برای ارتباط با دیگران استفاده می‌شود و بدین‌گونه با شناخت ترکیب می‌شود که کودکان از زبان در قالب گفتار با خود به عنوان ابزاری برای راهنمایی، برنامه‌ریزی و تنظیم رفتار و تفکر خودشان استفاده می‌کنند (اوستاد، اسکند^۶، ۲۰۰۸؛ وینسلر، نیگلیری^۷، ۲۰۰۳؛ اسکند، ۲۰۱۲؛ روبیو، مدینا، و گریسا^۸، ۲۰۱۴). زیرا گفتار با خود، گفتار شنیداری برای هدایت خود، یکی از جنبه‌های خودتنظیمی شناختی است (وینسلر، ۲۰۰۹؛ وینسلر، دیاز، آتسیو، مک‌کارتی و چابی^۹، ۲۰۰۰). از طرف دیگر، دلبستگی، تعامل والد-کودک، سبک‌های فرزندپروری و راهبردهای انضباطی والدین در تحول تنظیم رفتاری کودک نقش مهمی دارند (وینسلر، دیاز و چابی، ۱۹۹۹؛ اسکوبارا، پریراک و سانتلیکس^{۱۰}، ۲۰۱۴). متغیرهای والدگری پیش‌بینی‌کننده‌ی مناسبی برای خودتنظیمی مثبت در کودکان هستند (اسکوبارا، پریراک، و سانتلیکس، ۲۰۱۴). توجه بر نقش کلیدی خانواده در برنامه‌های توانبخشی مهارت‌های ارتباطی و هیجانی و اجتماعی شده است (حسن‌زاده، نیک‌خو، ۱۳۹۵). بر همین اساس، ویگوتسکی مدعی است که رشد و تحول خودتنظیمی انعکاسی از تغییر تدریجی در انتقال مسئولیت تنظیمی از مراقب به کودک است، به عبارت دیگر حرکت از دگرتنظیمی به سوی تنظیم اشتراکی و خودتنظیمی است. خودتنظیمی کودکان تحت والدگری پاسخگو و مقتدرانه افزایش می‌یابد. از طرف دیگر، رابطه والد-کودکی که فاقد کیفیت و دلبستگی مناسب و همراه با فزونی در امر و نهی‌های متضاد مانند؛ دخالت‌های زیاد، منفی‌گرایی و یا کنترل تنبیه‌گرانه باشد موجبات افزایش مشکلات خودتنظیمی، تکانشگری، عدم شایستگی، کاستی توجه و بیش‌فعالی و مشکلات رفتاری، می‌شود (شاو، کنان و وندرا، ۱۹۹۴؛ کوچانسکا، ۱۹۹۳؛ وینسلر، دیاز و چابی، ۱۹۹۹).

۱. Social Speech

۲. Ego-Central Speech

۳. Private Speech

۴. Jones

۵. Daugherty

۶. Ostad & Askeland

۷. Naglieri

۸. Rubio, Medina, & García

۹. Diaz, Atencio, McCarthy & Chabay

۱۰. Escobara, Pereirac, & Santelicesa

بنابراین از عمده‌ترین فاکتورهای دخیل در تحول خودتنظیمی کودکان دبستگی، تعامل اولیه (تامپسون، ۱۹۹۴، روسکام، منیرب، استیونارتا^۱، ۲۰۱۱) و مکانیسم‌های بالقوه مانند رشد زبان است (وینسلر، دایز و چابی، ۱۹۹۹، وینسلر، نیگیلری، ۲۰۰۳؛ اسکلند، ۲۰۱۲) است. پژوهش حاضر در راستای پاسخدهی به این سوال است که با نظر به نقش انکارناپذیر گفتار با خود در خودتنظیمی، آیا مولفه‌های رشد زبان و دبستگی ایمن به واسطه‌ای گفتار با خود بر خودتنظیمی تاثیر می‌گذارند؟

روش

طرح پژوهش حاضر از لحاظ روش مورد استفاده، از نوع همبستگی بود که جزء پژوهش‌های غیرآزمایشی است. در این نوع تحقیق، رابطه بین متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد که یکی از این موارد، شامل تحلیل ماتریس همبستگی یا کوواریانس است. از جمله تحقیقاتی که در آن‌ها ماتریس همبستگی یا کوواریانس تحلیل می‌شود، مدل معادلات ساختاری است و در معادلات ساختاری هدف، آزمودن روابط ساختاری مبتنی بر نظریه‌ها و یافته‌های تحقیقاتی موجود است.

جامعه آماری پژوهش حاضر تمام کودکان پیش‌دبستانی شهر تهران است. از بین کودکان ۳ تا ۷ سال که شرایط ورود به پژوهش را دارند، در این پژوهش از روش سرشماری استفاده شده است که ۱۲۸ کودک کاشت حلزون شده شرایط ورود به نمونه را داشتند، انتخاب کردیم و از این بین ۳ نفر به علت خطا داشتن و قرار گرفتن در حوزه داده‌های پرت حذف شدند که در مجموع تعداد کودکان به ۱۲۵ نفر رسید.

برای سنجش رشد زبان از خرده آزمون تقلید جمله نسخه فارسی آزمون رشد زبان^۲ استفاده شد. در این پژوهش بر اساس اینکه بخش تقلید جمله همبستگی بالایی با نمره کل دارد، به عنوان شاخص رشد زبان انتخاب شده است. این آزمون برای کودکان ۳ تا ۸ سال به کار می‌رود که شامل نه خرده آزمون (شش خرده آزمون اصلی و سه خرده آزمون تکمیلی) است. نسخه اولیه آزمون رشد زبان در سال ۱۹۷۷ میلادی توسط نیوکامر و هامیل^۳ برای ارزیابی رشد زبان کودکان انگلیسی زبان ۰-۴ (۴ سال تمام) تا ۸-۱۱ (۸ سال و ۱۱ ماه) در آمریکا تنظیم شد و در سال ۲۰۰۱ برای ۱۲۳۵ کودک (۶۰۹ دختر و ۶۲۶ پسر) در محدوده سنی نرم اصلی در شهر تهران هنجاریابی شده است. پایایی این آزمون با استفاده از روش همسانی درونی ضریب آلفای در خرده‌آزمون‌ها و در نظر داشتن نرم‌های سنی از ۰/۷۴ تا ۰/۹۶ متغیر بدست آمده است و با استفاده از روش آزمون-بازآزمون پایایی برای تمام خرده‌آزمون‌ها از ۰/۸۲- تا ۰/۸۸- متغیر نشان داده است. روایی با استفاده از روش‌های روایی محتوایی (مبنای منطقی گوینده‌ها و روش کلاسیک)، روایی ملاک و روایی سازه به کار گرفته شده است (حسن‌زاده، مینایی، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲).

۱. Roskama, Meunierb, & Stievenarta
۲. Test of Language Development (TOLD)
۳. Newcomer and Hammill

بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن با ...

برای سنجش دلبستگی ایمن از مصاحبه اختلال در دلبستگی^۱ که توسط اسمایک و زینه^۲ (۱۹۹۹) ساخته شده است، استفاده شد. این مصاحبه نیمه ساختاریافته شامل ۱۲ آیتم است که حضور نشانه‌های آشفتگی و یا اختلال در دلبستگی را می‌سنجد. اگر نشانگان رفتاری به‌طور مشخصی حضور نداشته باشند، آیتم‌ها کد صفر داده می‌شوند. کد یک برای موقعیت‌هایی است که برخی شواهد برای نشانگان وجود دارد، کد دو برای زمانی است که نشانگان به‌طور مشخصی وجود دارند (اسمایک، دویترسکو^۳ و زینه، ۲۰۰۲) اعتبار بین تصحیح‌کنندگان (ضریب کاپا) در پژوهش جانکمن^۴ و همکارانش (۲۰۱۴) بر اساس توافق بین دو مصاحبه‌گر برای همه آیتم‌های دو بخش، ضریب از دامنه ۰/۸۸ تا ۱ بوده است. همچنین در پژوهش اسمایک، دویترسکو و زینه (۲۰۰۲) ضریب توافق بین مصاحبه‌گران ۰/۸۸ و همسانی درونی این مصاحبه ۰/۸۰ و ۰/۸۳ حاصل شده است. اوترمن و اسپونگل^۵ (۲۰۰۷) بر اساس تحلیل عاملی مولفه‌های اصلی نشان دادند که ۰/۷۱ از واریانس کل آیتم‌ها تبیین می‌شود.

برای سنجش خودتنظیمی رفتاری از مشاهده ساختارمند خودتنظیمی^۶ (پونیتز و همکاران، ۲۰۰۸) استفاده شد. این ابزار شامل تکلیف سر- پنجه- زانو - شانه^۷ است. این آزمون شامل ۲۰ آزمون آزمایشی است و برای کودکان پیش‌دبستانی طراحی شده است. پس از خوگیری با دو درخواست کلامی (برای مثال؛ دست رو بزار رو سرت، دست رو بزار روی پنجه پات)، از کودک خواسته می‌شود به شیوه‌ی غیرمنطقی به این دو درخواست جواب بدهد (ده آزمایش اول برای تکلیف سر- پنجه) سپس چهار نوع درخواست (در ۱۰ آزمایش دوم) به شیوه غیرواقعی پاسخ بدهد. برای مثال اگر آزمونگر گفت: «دست رو بزار رو پنجه پات»، جواب صحیح برای کودک این است که دستش رو بزار رو سرش.

برای سنجش گفتار با خود پژوهشگر به همراه تیم مشاور ابزاری مبتنی بر گزارش مادر با استناد به حقایق؛ تسلط بیشتر مادر بر رفتار کودک در موقعیت‌های مختلف، مشاهده رفتار کودک در موقعیت‌های مختلف انجام تکلیف، بازی، و موقعیت‌های که متفرقه مانند غذا خوردن، حمام رفتن، خریدن دستیابی به هدف، ناکامی، و غیر تدوین کردند. در این مقیاس محقق ساخته گزارش مادری آگاه از ماهیت گفتار خصوصی و شیوه‌های ابراز آن توسط کودک، محدود به یک موقعیت ساختگی نیست، بلکه بر اساس رفتار کودک در موقعیت‌های مختلف و شرایط طبیعی است. این مقیاس دارای ۲۰ سوال است که از مادر پرسیده می‌شود و در طیف لیکرت نمره‌گذاری

۱. Disturbances of Attachment Interview

۲. Smyke, & Zeanah

۳. Dumitrescu

۴. Jonkman

۵. Oosterman & Schuengel

۶. Structured Observation of Behavioral Regulation

۷. Head-Toes-Knees-Shoulders

می‌شود. سوالات انتخاب شده مبتنی بر مبانی نظری گفتار با خود که بیشتر برگرفته شده از نظریه ویگوتسکی، لوریا و روفتار گرایبی است، انتخاب شده است (امرایبی، ۱۳۹۴).

برای اندازه‌گیری متغیر گفتار با خود از دو تکنیک آماری رایج اعتبار و روایی استفاده شده است. در این پژوهش، تحلیل اعتبار مقیاس گفتار با خود از طریق روش همسانی درونی (ضریب آلفای کرانباخ) و بازآزمایی (با فاصله حدوداً دو هفته) صورت گرفت. ضریب آلفای توسط کرانباخ^۱ (۱۹۵۱) برای اندازه‌گیری همسانی درونی درون یک مقیاس چند گویه‌ای توسعه یافت. این روش از فنون آماری کارآمد برای برآورد اعتبار مقیاس‌های چند سؤالی محسوب می‌شود (پترسون^۲، ۱۹۹۴). همسانی درونی مقیاس گفتار با خود از طریق آلفای کرانباخ ۰/۸۸ به دست آمده است. بازآزمایی نیز اشاره به این موضوع دارد که وقتی که آزمودنی‌های یکسان، به سوالات مشابه یک آزمون در دو زمان مختلف پاسخ دهند و بین دو آزمون هیچ فعالیتی که بر دانش، مهارت، و یادگیری آزمودنی تأثیر بگذارد، صورت نگرفته باشد میزان همبستگی نتایج مشابه به دست آمده نشانه ثبات، دقت و اعتبار آزمون است (هرنان و شوارتز^۳، ۲۰۰۹). در این پژوهش ضریب همبستگی برای آزمون-بازآزمون ۰/۷۴ حاصل شده است. علاوه بر این، روایی همزمان این ابزار با پرسشنامه مشکلات رفتاری که برحسب مبانی نظری ناشی از ضعف در گفتار با خود و عدم مدیریت فرد بر رفتار خود است ضریب ۰/۶۱- بدست آمده که نشان از آن دارد که افراد با مشکلات رفتاری بیشتر استفاده کمتری از گفتار با خود دارند که در راستای تایید روایی مقیاس محقق ساخته است. شاخص دیگر اندازه‌گیری یک ابزار روایی است. روایی معیاری مهم برای قضاوت درباره اثربخشی یک ابزار (آگامالی و کارتیس، ۲۰۰۵) و سودمندی ابزار در اندازه‌گیری ساختار انتخاب شده^۴ (مک گویی و همکاران، ۲۰۱۰) محسوب می‌شود. برای رواسازی مقیاس گفتار با خود در این پژوهش از روش‌های روایی صوری و محتوایی و روایی سازه استفاده گردید.

روایی صوری و محتوا: برای تعیین روایی صوری و محتوا گویه‌های ساخته شده توسط ۸ نفر از اساتید و دانشجویان دکتری تحت مذاقه قرار گرفت. میزان موافقتی که بین مصصحان در تایید مرتبط بودن سوالات در راستای گفتار با خود به دست آمد، ۰/۸۲ بوده است.

برای سنجش مشکلات رفتاری از پرسشنامه مشکلات رفتاری کودکان پیش‌دبستانی^۴ (شهیم و یوسفی، ۱۹۹۹) استفاده شده است. پرسشنامه حاوی پرسش‌های درجه‌بندی شده است که نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس سه سطحی بیشتر اوقات، بعضی اوقات و هرگز با نمرات ۲، ۱ و صفر انجام می‌شود. عبارات دارای محتوای مثبت و منفی است که عبارات منفی در جهت معکوس نمیه‌گذاری می‌شود. پرسشنامه بر روی ۷۴۶ والد کودکان مهدکودک‌ها، کلاس‌های آمادگی دولتی و خصوصی نرم شده است. روایی سازه آن با استفاده تایید شده است.

۱. Cronbach

۲. Peterson

۳. Hernon & Schwartz

۴. Preschool Children Behavior Disorder

بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن با ...

روایی تشخیصی آن نیز با تمیز ۴۱ کودکان با تشخیص قبلی مشکلات رفتاری، نشان شده است. پایایی این پرسشنامه از طریق تعیین ضریب همبستگی ۰/۳۸ آن با گزارش معلمان بررسی شده است. ضریب پایایی دوباره سنجی پرسشنامه ۰/۷۷ به دست آمده است (شهیم و یوسفی، ۱۹۹۹).

برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با توجه به ساختار علی بین متغیرهای پژوهش و وجود متغیر واسطه-ای گفتار با خود که از یک سو متغیر ملاک برای متغیرهای رشد زبان و دلبستگی ایمن و از سوی دیگر، متغیر پیش‌بین خودتنظیمی رفتاری است، از روش آماری تحلیل مسیر^۱ و نرم‌افزار آماری لیزرل^۲ استفاده شده است که سه مفروضه خطی بودن^۳ رابطه متغیرهای پژوهش، خوشه‌ای بودن علل^۴ و همسویی متغیرها^۵ در پژوهش حاضر نیز برقرار است.

یافته‌ها

جهت پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش و آزمودن برازش مدل‌های پژوهش ابتدا مفروضه‌های نرمال بودن و همگونی واریانس گزارش شده است.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار و مفروضات آماری نرمال بودن و همگنی واریانس

متغیر	شاخص توصیفی		نرمالیت		همگونی واریانس	
	M	SD	کجی	Sig	F	Sig
رشد زبان	۱۸۹/۶۸	۱۳/۴۸	-۰/۹۷	۰/۱۰	۱/۸۵	۰/۳۱
دلبستگی ایمن	۵/۸۵	۳/۱۴	۰/۶۵	۰/۱۲	۱/۹۴	۰/۲۸
گفتار با خود	۳۰/۲۰	۱۰/۷۰	۰/۳۸	۰/۱۸	۲/۶۰	۰/۱۲
خودتنظیمی	۲۸/۵۷	۱۴/۲۷	-۰/۹۰	۰/۰۹	۱/۸۱	۰/۲۶

مفروضات نشان می‌دهد که نرمال بودن و همگنی واریانس برقرار است. همچنین در ادامه ابتدا مدل ساختاری روابط بین متغیرهای نشان داده شده است. شاخص‌های برازش مدل مفروض بررسی شده، و سپس ضرایب استاندارد شده برای اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل و درصد تبیین واریانس توسط متغیرها ارائه می‌گردد. بر اساس شاخص‌ها می‌توان نتیجه گرفت که مدل مفروض، برازش خوب و نزدیک به کاملی با داده‌ها دارد.

۱. Path analysis
۲. Linear Structural RELations (LISREL)
۳. Linearity
۴. Causal closure
۵. Unitary Variables

جدول ۲ اثرات مستقیم، غیرمستقیم، و کلی در مدل تجربی

مسیرها	اثر	اثر غیرمستقیم	اثر کل	واریانس تبیین
بر گفتار با خود				۰/۲۴
رشد زبان	۰/۲۹**	-	۰/۲۹**	
دلبستگی ایمن	-۰/۲۶**	-	-۰/۲۶**	
بر خودتنظیمی				۰/۷۷
رشد زبان	۰/۷۴**	۰/۰۳	۰/۷۷**	
دلبستگی ایمن	-۰/۱۳*	-۰/۰۳	-۰/۱۶*	
گفتار با خود	۰/۱۱*	-	۰/۱۱*	

** = $P < 0.01$

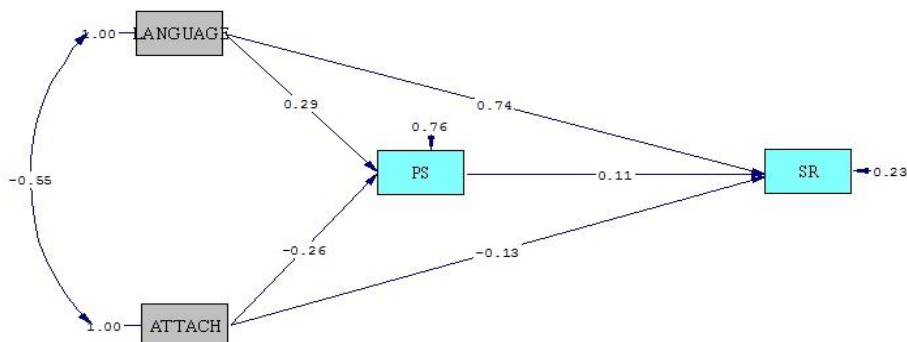
شاخص‌های برازش به دست آمده از اجرای تحلیل مسیر با روش درست‌نمایی بیشینه^۱ نشان دهنده خطی بودن روابط بین متغیرها و برازش مناسب الگو با داده‌ها است ($X^2/df = 3/57$ ، $RMSEA = 0.09$ ، $NNFI = 0.93$ ، $GFI = 0.97$ ، $CFI = 0.98$).

برای مسیرهای آزمون شده در جدول ۴-۵، اثر رشد زبان ($\beta = 0.29$ ، $P < 0.01$) و دلبستگی ایمن ($\beta = -0.26$)، $P < 0.01$) بر گفتار با خود معنادار به دست آمد و این دو ۰/۲۴ درصد از واریانس گفتار با خود را پیش‌بینی می‌کنند. بدین معنی که با افزایش رشد زبان میزان گفتار با خود کودک نیز بالا می‌رود، ولی در بالا رفتن دلبستگی که در واقع اختلال در دلبستگی را نشان می‌دهد، میزان گفتار با خود کاهش می‌یابد. بنابراین، این دو متغیر توانایی پیش‌بینی واریانس گفتار با خود را دارند. همچنین، نتایج تحلیل مسیر نشان داد که اثر مستقیم ($\beta = 0.74$)، $P < 0.01$)، اثر غیرمستقیم ($\beta = 0.03$ ، $P < 0.05$) و اثر کلی ($\beta = 0.77$ ، $P < 0.01$) رشد زبان و اثر مستقیم ($\beta = -0.13$ ، $P < 0.05$)، اثر غیرمستقیم ($\beta = -0.03$ ، $P < 0.05$) و اثر کلی ($\beta = -0.16$ ، $P < 0.01$) دلبستگی ایمن و اثر مستقیم گفتار با خود ($\beta = 0.11$ ، $P < 0.05$) بر خودتنظیمی رفتاری معنادار به دست آمد. بنابراین، رشد

^۱ Likelihood of Maximum

بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن با ...

زبان و دلبستگی ایمن با نقش میانجی خودتنظیمی توانایی پیش‌بینی ۰/۷۷ از واریانس خودتنظیمی رفتاری را دارند. در شکل ۴-۱ نمایش گرافیکی ساختار روابط متغیرها نمایش داده شده است.

شکل ۱- مدل تجربی با ضرایب استاندارد مسیرهای ترسیمی

بنابراین، مدل پژوهشی دارای برازش است و متغیر گفتار با خود می‌تواند واسطه‌ای رشد زبان و دلبستگی ایمن با خودتنظیمی باشد. به عبارت دیگر، این متغیرهای رشد زبان و دلبستگی نه تنها به صورت مستقیم، بلکه از طریق گفتار با خود بر تنظیم رفتار کودکان تاثیرگذار هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر که با هدف بررسی پیش‌بینی خودتنظیمی کودکان پیش دبستانی بر اساس رشد زبان و دلبستگی ایمن؛ و نقش واسطه‌ای گفتار با خود است، نشان داد که گفتار با خود می‌تواند واسطه‌ای پیش‌بینی خودتنظیمی رفتاری کودکان پیش دبستانی بر اساس رشد زبان و دلبستگی ایمن باشد. نتایج این پژوهش با نتایج نشان داده که دارای نقش پیش‌بینی برای خودتنظیمی و مشکلات رفتاری است، که این یافته همسو با پژوهش‌های کوپ (۱۹۸۹)، تامپسون (۱۹۹۰)، کول، آرم استونگ و پمبرتون^۱ (۲۰۱۰)، ایزنبرگ، سادوسکی و اسپینارد^۲ (۲۰۰۵)، اوستاد، اسکند (۲۰۰۸)، وینسلر، نیگیلیری (۲۰۰۳)، اسکند (۲۰۱۲) و رویو، مدینا، و گریسا (۲۰۱۴) است.

۱. Cole, Armstrong, & Pemberton
۲. Eisenberg, Sadovsky, & Spinrad

در راستای تبیین نتایج گفتار با خود شکل درونی سازی شده گفتار تنظیم‌گر بیرونی است (کوپ، ۱۹۸۹؛ والوتون و ایوب، ۲۰۱۱). به عبارت دیگر، اینکه کودکانی که در تعامل با والدین و مراقبان قرار می‌گیرند، گفتار آنها که شکل نمادین تنظیم‌گری آنهاست، را درونی می‌کنند. بنابراین، این‌گونه می‌توان برداشت کرد که کودک در فرایند یادگیری زبان از مراقبان خود که منجر به گسترش مهارت زبانی و خزانه واژگان او می‌شود، در فرآیندهای بعدی زبان کسب شده را خود برای خود به کار می‌گیرد. اما جنبه و نمود بیرونی آن بر شنونده مشخص و قابل شنیدن است. اما در مرحله بعدی این توانایی زبانی تغییر ظاهر داده و نمود بیرونی برای دیگران ندارد و تنها خود فرد به‌رمند و مستمع آن است.

کوپ (۱۹۸۹) مدعی است که تقویت توانایی کلامی بایستی منجر به تنظیم بیرونی بیشتر شود، زیرا زبان توانایی بیان احساسات و دریافت بازخورد را به کودک می‌دهد که متوجه شود هیجانانش چگونه بر دیگران تاثیر می‌گذارد، و زبان تفکرش به چه طریقی در موقعیت‌های ناکامی می‌تواند ابزاری برای تنظیم ناکامی و شکست باشد (کول، آرم استونگ و پمبرتون^۱، ۲۰۱۰؛ ایزنبرگ، سادوسکی و اسپینارد، ۲۰۰۵). ویگوتسکی (نقل از میلر و کوهن^۲، ۲۰۰۲)، بر این باور است که زبان در شکل‌گیری فرآیندهای عالی ذهن نقشی بنیادین دارد. به اعتقاد او، کلام و اندیشه از دو منشأ تکوینی جداگانه برمی‌خیزند و پس از طی مسیرهای گوناگون در جایی با یکدیگر ادغام می‌شوند. پس از آن تفکر به صورت کلامی بیان می‌شود، بنابراین اندیشه‌ها با کمک کلمات شکل می‌گیرد (ویگوتسکی، ۱۹۶۲). به عبارت دیگر اینکه زبان به عنوان یک ابزار فرهنگی- اجتماعی برای ارتباط با دیگران استفاده می‌شود و بدین‌گونه با شناخت ترکیب می‌شود که کودکان از زبان در قالب گفتار با خود به عنوان ابزاری برای راهنمایی، برنامه‌ریزی و تنظیم رفتار و تفکر خودشان استفاده می‌کنند (اوستاد، اسکند، ۲۰۰۸؛ وینسلر، نیگیلری، ۲۰۰۳؛ اسکند، ۲۰۱۲؛ رویو، مدینا، و گریسا، ۲۰۱۴). زیرا گفتار با خود، گفتار شنیداری برای هدایت خود، یکی از جنبه‌های خودتنظیمی شناختی است (وینسلر، ۲۰۰۹؛ وینسلر و همکاران، ۲۰۰۰). ویگوتسکی سه مرحله را برای رشد زبان و نقش آن در تفکر و تنظیم رفتار پیشنهاد می‌کند: در مرحله اول یعنی «تکلم اجتماعی»^۳، کارکرد گفتار با خود بیشتر کنترل رفتار دیگران و بیان برخی مفاهیم فهم‌ناپذیر است. در مرحله دوم «تکلم خودمحور»^۴، کودک از طرق گفتار با خود در تنظیم و هدایت عملکرد خویش سعی دارد، و بالاخره در مرحله گفتار با خود کودک از طریق کلام ناآشکار- درونی- به افکار و رفتار خویش جهت می‌دهد (جونز، ۲۰۰۹). از سوی دیگر نیز نقش دلبستگی ایمن در پیش‌بینی مشکلات رفتاری و تنظیم رفتاری کودکان قابل ملاحظه بوده است. این یافته همسو

۱. Kopp
۲. Cole, Armstrong, & Pemberton
۳. Miller & Cohen
۴. Social Speech
۵. Ego-Central Speech

بررسی نقش واسطه‌ای گفتار با خود در مدل مفهومی رابطه رشد زبان و دلبستگی ایمن با ...

با پژوهش‌های وینسلر، دایز و چابی (۱۹۹۹)؛ اسکوبارا، پریراک، و سانتلیکس^۱ (۲۰۱۴)، شاو، کنان و وندرا^۲ (۱۹۹۴)؛ کوچانسکا^۳ (۱۹۹۳) و وینسلر، دایز و چابی (۱۹۹۹) می‌باشد. بر همین اساس، ویگوتسکی مدعی است که رشد و تحول خودتنظیمی انعکاسی از تغییر تدریجی در انتقال مسئولیت تنظیمی از مراقب به کودک است. به عبارت دیگر، حرکت از دگرتنظیمی به سوی تنظیم اشتراکی و خودتنظیمی است. خودتنظیمی کودکان تحت والدگری پاسخگو و مقتدرانه افزایش می‌یابد. از طرف دیگر، رابطه والد-کودکی که فاقد کیفیت و دلبستگی مناسب و همراه با فزونی در امر و نپه‌های متضاد مانند؛ دخالت‌های زیاد، منفی‌گرایی و یا کنترل تنبیه‌گرانه باشد، موجب افزایش مشکلات خودتنظیمی، تکانشگری، عدم شایستگی، کاستی توجه و بیش‌فعالی و مشکلات رفتاری، می‌شود (شاو، کنان و وندرا، ۱۹۹۴؛ کوچانسکا، ۱۹۹۳ و وینسلر، دایز و چابی، ۱۹۹۹). از نظر اینتورث^۴ (۱۹۹۱)؛ به نقل از بروماریو و کرنز^۵ (۲۰۰۸)، رفتار دلبستگی در روابط بزرگسالی اساس پدیده ایمنی در هسته زندگی انسان می‌باشد. او اظهار داشت که دلبستگی ایمن، عملکرد و شایستگی را در روابط بین فردی تسهیل می‌کند. برای مثال، کودکانی که دلبستگی شدید به مادرشان دارند، در آینده از لحاظ اجتماعی برون‌گرا هستند، به محیط اطراف توجه نشان می‌دهند، تمایل به کاوش در محیط اطرافشان دارند، و می‌توانند با مسائل مقابله کنند. از طرف دیگر، عواملی که مختل کننده این دلبستگی باشد، در زمینه رشد اجتماعی کودک در آینده مشکلاتی ایجاد می‌کند.

بر اساس نظر بالبی کودکانی که دلبستگی ایمن دارند، از نگاره دلبستگی‌شان به عنوان یک پایگاه امن استفاده می‌کنند، به جستجوی محیط می‌پردازند و هرگاه که احساس فشار و استرس کنند، به پایگاه امن‌شان بازمی‌گردند. تجربیات مکرر روزمره به همراه نگاره‌های دلبستگی، کودکان را قادر به پیش‌بینی دسترسی‌پذیری مراقبشان می‌کند. کودکان دلبسته ایمن مراقبشان را مراقبت‌کننده، پاسخگو و در دسترس ادراک می‌کنند (بالبی، ۱۹۷۳)؛ به نقل از بروماریو و کرنز (۲۰۱۴). تجربه اصلی مراقب-کودک از پایگاه امن از سه مولفه تشکیل می‌شود: الف) مجموعه‌ای از رفتارهای فعال شده بر اثر تهدید؛ ب) پاسخ‌های مراقب به این رفتارها؛ ج) وضعیت روانی-جسمی به عنوان نتیجه نهایی این رفتارها. پاسخ‌های مربوط به دلبستگی ایمن از سوی مراقب عبارتند از پاسخ‌دهی^۶، حساسیت^۷، ثبات^۸، قابلیت اعتماد^۹، هم‌آهنگی^{۱۰}، ظرفیت جذب و هضم اعتراض و بازنمایی تجسمات کودک؛ توانایی در نظر

۱. Escobara, Pereirac, & Santelicesa

۲. Shaw, Keenan & Nodra

۳. Kochanska

۴. Ainsworth

۵. Brumariu & Kerns

۶. responsiveness

۷. sensitivity

۸. consistency

۹. reliability

۱۰. attunement

گرفتن کودک آشفته به عنوان موجودی مستقل و صاحب ادراک‌ها، احساس‌ها و تصورات مخصوص به خود. وضعیت روانی-جسمی از عناصر فیزیولوژیک مانند آرامش، گرمی، نزدیکی، تسکین، سیری، یکنواخت شدن نفس، کاهش ضربان قلب، ملایمت؛ و عناصر روانشناختی مانند این فکر که «همه چیز خوب است»، «همه چیز در امن و امان است» و «همه چیز تحت کنترل است»، تشکیل می‌شود (بشارت، ۲۰۰۱).

پژوهش حاضر نیز مانند هر پژوهش دیگری عاری از محدودیت نیست، از مهمترین محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به تعداد محدود افراد مشارکت کننده اشاره کرد که به صورت در دسترس بودند. علاوه بر این، نمونه محدود می‌تواند نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد. از دیگر محدودیت‌های پژوهش طرح همبستگی در قالب تحلیل مسیر است، که در تحلیل مسیر خطای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش لحاظ نمی‌شود. لذا پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی محدودیت‌های این پژوهش لحاظ گردد.

References

- Kathryn, K.A. and Brumariu, L.E. (2014). Is Insecure Parent-Child Attachment a Risk Factor for the Development of Anxiety in Childhood or Adolescence? *Child Dev Perspect* 8(1): 12-17.
- Escobara, M. J., Pereirac, X., & Santelices, M. P. (2014). Behavior problems and attachment in adopted and non-adopted adolescents. *Children and Youth Services Review*, 42, 59-66.
- Geers, E. A. (2002). *Factors Affecting the Development of Speech, Language, and Literacy in Children with Early Cochlear Implantation*. Language, Speech, and Hearing Services in Schools, 33, 172-83
- Grolnick, W. S., & Farkas, M. (2002). Parenting and the development of children's self-regulation. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Practical issues*.
- Hernon, P., & Schwartz, C. (2008). Leadership: Developing a research agenda for academic libraries. *Library & Information Science Research*, 30(4), 243-249.
- Jones, P. E. (2009). From external speech to inner speech in Vygotsky: A critical appraisal and fresh perspectives, *Language and Communication*, 29, 166-181.
- Jonkman, C. S., Oosterman, M., Schuengle, C., Bolle, E. A., & Lindauer, R. J.L. (2014). Disturbances in Attachment: inhibited and disinhibited symptoms in foster children, *Child and Adolescent Psychiatry and Mental health*, 8(21), 2-7.
- Kochanska, G. (1993). Toward a Synthesis of parental socialization and child temperament in early development of conscience. *Child development*, 64, 325-347.
- Kopp, C. B. (1989). Regulation of distress and negative emotions: A developmental view. *Developmental Psychology*, 25, 343-354.
- Miller, E. K & Cohen, J. D (2002). An integral theory of prefrontal cortex function. *Annual Review of Neuroscience*, 24, 167-202.

- Moeller, M. P. (2000). Early Intervention and Language Development in Children Who Are Deaf and hard of hearing. *Pediatrics*, 106(3), E43
- Oosterman, M., Schuengle, C. (2007). Autonomic reactivity of children to separation and reunion with foster parents. *Child and Adolescence Psychiatry*, 46(9), 1196-1203.
- Ostad, S. A. (2011). Private Speech Use in Arithmetical Calculation: Contributory Role of Phonological Awareness in Children with and Without Mathematical Difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 46(4), 291 –303.
- Ostad, S. A., & Askeland, M. (2008). Sound-based number facts training in a private speech internalization perspective: evidence for effectiveness of an intervention in grade 3. *Journal of Research in Childhood Education*, 23(1), 109-124.
- Peterson, R. A. (1994). A meta-analysis of Cronbach's coefficient alpha. *Journal of Consumer Research*, 21, 381–391.
- Ponitz, C. C., McClelland, M. M., Jewkes, A. M., Connor, C. M., Farris, C. L., & Morrison, F. J. (2008). Touch your toes! Developing a direct measure of behavioral regulation in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, 141–158.
- Roskam, I., Meunierb, J. C., & Stievenarta, M. (2011). Parent attachment, childrearing behavior, and child attachment: Mediated effects predicting preschoolers' externalizing behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 170–179.
- Rubio, D. A., Medina, J. A., & García, J. R. (2014). Executive function and verbal self-regulation in childhood: Developmental linkages between partially internalized private speech and cognitive flexibility. *Early Childhood Research Quarterly*, 29, 95–105.
- Schorr, E. A., Fox, N. A., & Roth, F. P. (2004). Social and emotional functioning of children with cochlear implants: description of the sample. *International Congress Series*, 1273, 372-375.
- Shaw, D. S., Keenan, K., & Nodra, J. I. (1994). Developmental precursors of externalizing behavior: Ages 1 to 3. *Developmental Psychology*, 30(3), 355-364
- Smyke, A. T., Dumitrescu, A., & Zeanah, C. (2002). Attachment Disturbance in Young Children. I: The Continuum of Caretaking Casualty. *Child and Adolescence Psychiatry*, 41(8), 972-982.
- Smyke, A. T., Zeanah, C. H., Gleason, M. M., Drury, S. S., Fox, N. A., Nelson, C. A., & Guthrie, D. (2014). A randomized controlled trial comparing foster care and institutional care for children with signs of reactive attachment disorder.
- Thompson, R. A. (1990). Emotion and self-regulation. In R. A. Thompson (Ed.), Nebraska symposium on motivation (pp. 367–468). Lincoln, NB: University of Nebraska Press.

- Vallotton, C., Ayoub, C. (2011). Use your words: The role of language in the development of toddlers' self-regulation. *Early Childhood Research Quarterly* 26,169–181.
- Winsler, A. (2009). Still talking to ourselves after all these years: A review of current research on private speech. In A. Winsler, C. Fernyhough, & I. Montero (Eds.), *Private speech, executive functioning, and the development of verbal self-regulation* (pp. 3–41). New York, NY: Cambridge University Press.
- Winsler, A., & Naglieri, J. (2003). Overt and Covert Verbal Problem-Solving Strategies: Developmental Trends in Use, Awareness, and Relations With Task Performance in Children Aged 5 to 17. *Child Development*, 74(3), 659-678.
- Winsler, A., Diaz, R. M., & Chabay, L. A. (1999). Mother-child interaction, private speech, and task performance in preschool children with behavior problems. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40(6), 891-904.
- Winsler, A., Diaz, R. M., Atencio, D. J., McCarthy, E. M., & Adams Chabay, L. (2000). Verbal self-regulation over time in preschool children at-risk for attention and behavior problems. *Journal of Child psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 41, 875-886.